

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Officio Cvrati Ad Praxim, Præcipve Circa Repentina, &
Generaliora**

Possevino, Giovanni Battista Bernardino

Mogvntiæ, D.MC.X.

Cap. IV. De doctrina Christiana.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42233

94 DE DOCT. CHRIST.

tantum curet de illorum instructi-
one. Sot. dist. 18. q. 2. a. 4. in solut. 2.
arg. in dubio, & præcipue proposi-
tione secunda.

DE DOCTRINA
CHRISTIANA.

CAPUT QVARTVM.

Quid sit
Doct Chri-
stianæ.

I.

Væritur. Quid in-
telligatur nomine
Doctrinæ Christia-
næ? Resp. Rudimé-
ta Fidei, quæ secun-
dum Sotum sunt, Symbolum A-
postolorum, decem Præcepta, &
Oratio Dominica, hæc enim sunt
necessaria scire, reliqua, quæ cir-
cumferuntur in libellis Doctrinæ
Christianæ, sunt ad bene-
esse

CAPUT QUARTVM. 95

esse. Præter hæc Concil. loco dicto requirit, ut doceatur obedientia erga Deum, & parentes.

2. *Queritur.* An Curatus teneatur sub mortali docere istam obedientiam? *Resp.* cum Conc. cap. ^{Sub qua} ^{pæna de-} ^{cenda.} dicto velit compellendos eos, ad quos spectabit, per censuras Ecclesiasticas, & Azor Inst. lib. 5. 1. par. cap. 6. q. 5. dicat leges illas Ecclesiasticas, quæ iubent cum comminatione censuræ, & hæc obligare sub mortali, licet Caiet. in Summa clericorum peccata non concedat. Ideo videtur dicendum, Curatus ad hoc teneri sub mortali, secundum Azor, vel saltem sub gravi veniali cum Caiet. Porro ad uertat Curatus non sufficere si docuerit sola rudimenta Fidei, nisi & hanc obedientiam doceat. Cæterum ista obedientia docenda est diligenter, ita Concil. ibi. At sufficienter docetur, si doceatur Decalogus expli-

96 DE DOCT. CHRIST.

explicitè, quia in ipso includitur obedientia Dei & parentum.

*Modus bo-
nus docen-
directèDo-
ctrinam
Christie.
mem.*

3. Ideo nota, ne cures solum pueros addiscere Catechisnum, sed cura per interrogations, quoquo versum in omni præcepto factas, verè intelligent, quod memoriaz mandauerunt, & ne recitent, sicut psitaci, quod ut plurimum euenit. Eodem modo interroga, & instrue de Articulis Fidei; quod benè cedet, si aliis, & aliis verbis de re eadē interrogaueris. verbi gratia. Tertius Articulus habet D. N. natum ex B. VIRGINE MARIA, interroga qui fuerit vir B. VIRGINIS, & an idem vir fuerit pater CHRISTI, & ita de singulis, & verè percipient, quæ recitant.

*Dott. Chri-
stiana do-
cenda.*

4. Quaritur. An necessariò Doctrina Christiana sit docenda? *Resp.* Concil. Trid. sess. 24. cap. 4. de reformat. habere. Episcopi, diebus saltem Dominicis, & aliis Festiuis, pueros

CAPUT QUARTVM. 97

pueros in singulis parochiis Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum & parentes, diligenter ab iis, ad quos spectabit, docere curabunt. Ex quibus verbis dicendum necessariò docendam.

5. *Quæritur.* An Curatus teneatur ad hoc? *Resp.* Conc. ibi non specificare. At deficiente, qui eam doceat, videtur Curatus teneri, cū ipsius sit instruere ignorantēs in hac re. *Sot. de iust.* lib. 10. q. 1. a. 3. Et praxis vniuersalis ita interpretatur. Si tamen aliter prouisum fuerit in loco, vbi degis, poteris obseruare institutum, vel constitutionem. Sed & si te intrusēris (modestè tamen) rem præstabis summā modestia dignam.

6. *Quæritur.* Quando docenda Doctrina Christiana? *Resp.* Communiter doceri in Dominicis à prandio. Tu obserua consuetudinem loci. Et si ibi non docetur, &

E hora

hora dicta non est opportuna, prudenti relictum horam eligere opportunam.

Quid ager? 7. *Quæritur.* Si Curatus ruris non
cum adul-
tis. habet pueros auditores, quia non
possunt, vel nolunt conuenire, &
adulti etiam ignorant rudimenta
Fidei, quid ager? *Resp.* Si pueri, &
adulti vocati non conueniunt, ita
agat, maximè cum adultis. Reperi-
aliquem vicinum illorum, & isti
de consensu adulti, tradat adul-
tum illum, ut commode illum do-
ceat necessaria. Vel ipse Curatus
inter Missarum sollemnia, eo tem-
pore, quo dies Festos annunciat,
hortetur populum submissè repe-
tere, quæ ipse clarè, & altè dixerit,
& tunc recitet Orationem Domi-
nicam, Aue Maria, Symbolum,
Decalogum, & reliqua, quæ solent
doceri in Doctrina Christiana, &
ex continua repetitione populus
necessaria memorix tradet. Mul-
tum

CAPUT QUARTVM. 99

tum confert, si curaueris per Magistrum Scholæ (vbi adest) Scholares ista addiscere.

8. *Queritur.* sub quo modo do- *Modus de-*
cenda est Doctrina Christiana? *Resp.* *cende Do-*
Sub modo, quo est scienda. Est au- *ctrinam*
tem scienda explicitè in articulis Fi- *Christian-*
dei, salté iis, quos Ecclesia publicè *ma-*
proponit, celebrat, aut docet ut est
Articulus Trinitatis, videlicet esse
vnum Deum, & tres personas
CHRISTVM D.N. natum esse de B.
VIRGINE MARIA, conceptum
ex Spiritu Sancto, passum, crucifi-
xum, sepultū, à mortuis resurrexis-
se, & in Cælū ascendisse: In Ecclesia
esse Sacra menta conferentia grati-
am; sine Baptismo neminem pos-
se saluari; Deum esse datorem glo-
riæ, & improbos perpetuo inferno
puniri, & per consequens animam
esse immortalem, & in Sacramen-
to Altaris esse verum CHRI-
STI corpus, Azor Inst. 1. p. lib. 8.

E 2 cap.

100 DE DOCT. CHRIST.

cap. 6. q. 2. Et hoc modo etiam Doctrina Christiana est docenda.

Hebes quod credat.

9. *Queritur.* Quid agendum cum rudi & hebete, qui non potest omnes articulos Symboli capere, an sufficiat, si credat implicitè, quidquid credit Ecclesia? *Resp.* S. Tho. 22. q. 2. a. 5. Sil. Fides. p. 3. Nau. c. 11. nu. 13. Azor Inst. i. p. lib. 8. cap. 6. Tol. Inst. lib. 4. cap. 2. num. 10. dicere, sufficere si iste credat explicitè Articulos Symboli, quia reliqua in illis implicitè includunt. Si verò fuerit tam obtusus ingenii, ut non possit omnes capere, sufficit si capiat aliquos clariores, reliquos verò credat, ut credit Ecclesia. Azor cap. dicto. quæst. 6. Credere verò explicitè, est credere, ut sonant verba Articuli. Azor cap. dicto, quæstio. quinta.

Ignorantia quæ excusat.

10. *Queritur.* An ignorans ista excusat à peccato? *Resp.* Distinguendo. Aut ignorat omnes Articulos omnino,

C A P V T Q V A R T V M . 101

omnino, & quoad sensum, & quo-
ad verba, aut ignorat tantum ali-
quos, sed principaliores scit, sal-
tem quoad sensum, si non quoad
verba. Si ignorat omnes omnino
Articulos Fidei, excusatur à pecca-
to, cum ignorantia est inculpabilis,
puta, quia à puerō fuerit male edu-
catus absqueulla prorsus cura, &
studio sciendi res Fidei, vel quod
parentes non habuerit, vel quod
habuerit, sed negligentes, aut igna-
ros, vel quod in agris & siluis tan-
quam pecus, vel bellua fuerit edu-
catus, vel quod fuerit commoratus
inter infideles, & Deum ignoran-
tes. Azor Inst. i. p. lib. 8. cap. 6. q.
7. & lib. i. cap. 13. q. 2. Difficile
tamen est inter Christianos dari i-
stam ignorantiam omnimodam o-
mnium articulorum Fidei. Azor
ibi. Tol. Inst. lib. 4. c. 2. nu. vlt.

Si verò scit aliquos principalio-
res Articulos, & aliquos ignorat, si

E 3 per

102 DE DOCT. CHRIST.

per eum non stetit, quominus ne-
cessarios sciret, excusatitur à pecca-
to. Sic etiam excusatitur, si credi-
derit aliqua falsa, ita edoctus, cum
per ipsum non steterit, quominus
veritatem sciret: sicut etiam excu-
satur, si putans credere vera, credit
falsa, puta Deum habere corpus,
& similia. Azor Inst. lib. dicto. cap.
6. q. 8.

*Qua rudi- n. Quæritur. An omnes Christi-
menta fidei ani teneantur discere memoriter
sint de ne- rudimenta Fidei? Resp: Azor Inst.
cessitate di- 1. p. lib. 8. cap. 7. q. 5. & 6. afferre
pens. duas opiniones, viam affirman-
tem, alteram negantem, & Nauar.
c. II. n. 13. not. 7. vult obligationem
esse sub veniali, Azor verò ibi ne-
gat, vlo præcepto, quem quam ad
hoc teneri, monet tamen addiscen-
da. De necessitate tenetur o-
mnis Christianus scire saltem eo-
rum substantiam, verbi gratia, hoc
modo: Non esse peierandum,*
furan-

furandum, occidendum, mæchan-
dum, &c.

12. *Quæritur.* An Curatus tene- *An ignoran-*
tatur arcere à Sacramentis ignoran-
tes dicta? *Resp.* Azor Inst. I. p. lib. 3.
 c. 8. q. 5. Si nesciunt ista ignorantia *tes rudi-*
inculpabili, puta quia vel nescie-
runt se debere ea scire, vel si de
hoc sunt admoniti, catuerunt Ma-
gistro, qui eos doceret, vel quia cu-
ris distenti nequiuerunt vacare illis
addiscendis, ut est dictum num. 10
non sunt à Sacramentis arcendi,
quia inculpatè ignorarunt. Si vero
semel, aut iterum fuerunt admo-
niti, licet id non præstiterint, non
tamen sunt arcendi à Sacramen-
tis, dummodo sint parati in po-
sterum addiscere. Si autem sa-
pe admoniti, neglexerunt ea me-
moriæ mandare, non sunt admit-
tendi ad Sacra menta, nisi prius ius-
sa præstiterint. Quòd si id fieri
nequeat, tunc Curatus aptiori,

E 4

quo

mentia Fr-
dei arcen-
di à Sacra-
mentis.

quo poterit, modo eos instruet, &
deinde Sacra menta conferet. Sed
& Curatus poterit in pœnitentiam
iniungere, ut ea addiscant. Porro
ita potest practicari. Qui pollut
memoria, cogantur addiscere in
forma ordinaria; qui verò memo
ria carent, sufficiet imperare addi
scant quoad substantiam: nam vi
di senem sexagenarium, per multos
annos continuè exercitatum in re
citatione Symboli Apostolici per
ministerium nepotis, & nunquam
potuisse perfectè illud memoriae
tradere.

Forma Do-13. Quæritur. Sub qua forma di
ctrina Chri centur bene edocta rudimenta Fi
stiana. *Resp.* Communiter doceri li
bellis, vulgo dictis. **DOCTRINA**
CHRISTIANA, nec refert sint
Latini, vel vulgares, dummodo pu
eri substantiam credendorum vere
memoriæ tradant. *Pro lingua La
tina, qua expediret seminaristas,*
saltēm

CAPVT QVARTVM. 105

Saltem grandiores, uti optimus est
Catechismus parvus Canisii. Pro
vulgari Italica utere Catechismo
per Episcopum tibi praescripto. Si
nullus prescribitur, habes duplicem
magnum, & parvum utrumque o-
ptimum, Italice scriptum a Cardinali
Bellarmino, iussu Clementis VIII.

14. Quæ sit bona pra- Practica in
ctica in Doctrina Christiana? Resp.
Hæc, Allicere munusculis pueros,
& etiam si opus sit grandiores, &
omnibus semper lenitate & facili-
tate reddere se benuolum, quia
ista attrahunt omnes. Non despiciat
ministerium quasi vile, etiam si sit
nobilissimus & doctissim⁹. Si hac tē-
tatione urgetur, legat Ioannem Ger-
sonem 2.p. suorum operum de Cate-
chismo consideratione prima. Vel si
malit c. 6. lib. 4. bibliothecæ selectæ
Antonii Possevini, ubi multa utilia
videbit, quæ omnem tentationem
dissoluent. Et, si sapio, iudico ex
E s opere

docenda
Doctrina
Christianæ

106 DE DOCT. CHRIST.

opere huic rei tributo, manare maximam partem profectus spirituallis. Ratio est, quia nullum violentum durabile, & quæ instillantur pueris hoc modo, sunt tanquam, ut ita dicam, naturalia sensim imbuta, & conuersa in mentes alitas, & ita transeunt in eam firmitatem, quam habet natura. Præterea sœpè contingit, pueros in hoc exercitio audire, quæ nec grandiores audiunt à Prædicatoribus, & benè imbuti, cum paruuli, & ipsi filios suscipiunt eos benè instruunt, & ita quasi iure hæreditatis in posteros transit timor DOMINI. Et semper consilium amplecteret intronitare me, in mea Cura in hoc exercitium, etiam si recte per alios exequeretur. Ratio est. Quia si cuti Dominus familiæ bonum iudicat totam familiam secundum genium suum esse instructam, sic bonum erit populum ad genium Cu-

rati

CAPUT QVARTVM. 107

rati euadere aptatum, quia ita Cu-
ratus faciliter multa perficiet, que
alias maiori cura absoluenda veni-
ent, præcipuè cum docuerit hac oc-
casione modum confessionis facien-
dæ, abstinendi à multis populi suè
particularibus defectibus, de qui-
bus nullus melius instruet, quam
Curatus.

Videbit enim, qui consilium
hoc sequetus fuerit, breui multa
bona parta, præcipuè contra blas-
phemiam, iuramenta consuetu-
dinaria, superstitiones, & simi-
lia, maximè cum grandiores ma-
sculi, & fœminæ assistunt, & li-
berè ad dicta interrogationes fa-
ciunt, & videoas Doctrinam non
penetrare cerebrum, sed medul-
las ossium, & hoc maxime in-
ter rudes in Ciuitatibus, & Ca-
stellis. Et erit valdè è re, docere
puellas, cantus, vt dicitur C A N-
Z O N I S P I R I T V A L I , vt eis

E 6

assuetæ,

assuetæ, desinant à variis cantilenis prophanis, & quas credibile est, valdè Deo displicere.

*Vbi docen-
da.*

15. *Quæritur.* Vbi est docenda Doctrina Christiana? *Respf.* In loco solito, vbi degis; Si assignatus non sit locus, quia non est docta à tuo Antecessore, locus aptus est Ecclesia.

*Quantum
durabit
Doctrina:
Christia-
na.*

16. *Quæritur.* Quantum durabit Doctrina Christiana, seu Eruditio Rudimentorum Fidei? *Respond.* Non præscribi tempus à Concilio. Communiter durat per horam plus, minusve. Si intra horam non poterunt omnes, præ multitudine, vel obtusitate doceri; Generice omnes in hora possunt doceri, & si per impossibile non possent, sufficeret docere per dictum tempus, sic interpretante communi consuetudine.

Et si magna sit multitudo docendorum, Curatus belle introducat.

CAPUT QVARTVM. 109

ducat aliquos timentes Deum ma-
res, & fœminas instructos, & one-
re inter illos distributo, ita ut ma-
res maribus, & fœminis fœminæ
assignentur, faciat se adiuuare. Et
former Societatem doctrinæ Chri-
stianæ, doctos omnes de indulgen-
tiis dictæ Societati à variis Pontifi-
cibus concessis. Et si istos iuuan-
tes potest habere, melius est ipsum
discurrendo inuigilare super ma-
res & fœminas, quam aliquorum
particularium curam gerere: este-
nim fructuosius.

DE
ADMINISTRATIONE
sacramentorum in ge-
nere.

CAPUT V.

I. **Q**uartitur. An Curatus te-
natur administrare Sacra-
menta?

An Curat-
tus tenet